

Janúar 2020

Keðjuábyrgð Leiðbeiningar

Stjórnarráð Íslands
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Útgefandi:

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Janúar 2020

postur@fjr.is

<https://www.stjornarradid.is/raduneyti/fjarmala-og-efnahagsraduneytid/>

Umbrot og textavinnsla:

Fjármála- og efnahagsráðuneytið / Skrifstofa stjórnunar og umbóta

©2020 Fjármála- og efnahagsráðuneytið

ISBN 978-9979-820-79-6

Efnisyfirlit

Inngangur	4
1. Hvað eru félagsleg undirboð og hvers vegna er þörf á að koma í veg fyrir þau?	5
2. Hvað er keðjuábyrgð?	6
3. Hvernig getur aðalverktaki uppfyllt skyldur sínar samkvæmt lögum?	7
4. Hvernig geta opinberir aðilar stuðlað að ábyrgum vinnumarkaði á Íslandi?	10
4.1 Útboð og samningsgerð	11
4.2 Á samningstíma	13
4.2.1 Sjálfsmat	13
4.2.2 Áhættumat	13
4.2.3 Rýni á skjölum og skráningu upplýsinga	14
4.2.4 Eftirlit á vinnustöð eða verkstað	15
4.2.5 Aðgerðir og viðurlög	16
4.3 Skýrslugerð og skilamat	17
5. Viðauki 1	18
5.1 Sjálfsmat verktaka	18
5.2 Leiðbeiningar vegna notkunar á sjálfsmati verktaka	22

Inngangur

Þessar leiðbeiningar eru gefnar út á vegum fjármála- og efnahagsráðuneytisins og eru unnar í samráði við hagsmunaaðila.¹

Leiðbeiningarnar koma til vegna breytinga á lögum um opinber innkaup, nr. 120/2016, þar sem nýju ákvæði um keðjuábyrgð verktaka var bætt inn í lögin, sbr. nýja 88. gr. a, og tók lagabreytingin gildi 1. janúar 2020.

Meginmarkmið ákvæðisins er að sporna við mögulegri misnotkun á vinnuafli hér á landi í opinberum innkaupum í samræmi við stefnu stjórnvalda um að vinna gegn félagslegum undirboðum (e. social dumping) og brotum á vinnumarkaði. Þá á ákvæðið einnig að koma í veg fyrir undirboð og óeðlilega samkeppnishætti á vinnumarkaði.

Með 88 gr. a er lögð sú skylda á *aðalverktaka* að hann tryggi og beri ábyrgð á að allir starfsmenn, hvort sem um ræðir starfsmenn hans, undirverktaka eða starfsmannaleigna, sem koma að framkvæmd samnings fái laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi í samræmi við gildandi kjarasamninga og lög hverju sinni.

Opinberum aðila sem kaupanda ber skylda til að gera grein fyrir ábyrgð aðalverktaka í útboðsgögnum. Þá er opinberum aðila sem kaupanda heimilt, að uppfylltum ákveðnum skilyrðum, að greiða vangoldnar verktakagreiðslur til undirverktaka og annarra starfsmanna, sem svara til launatengdra greiðslna, á kostnað aðalverktaka standi hann ekki í skilum með greiðslur.

Skilyrðin fyrir slíkum greiðslum verkkaupa eru að heimild þar að lútandi sé tilgreind í útboðsgögnum, að verk sé í nánu og eðlilegu samhengi við opinberan samning sem undirverktaka er ætlað að framkvæma fyrir aðalverktaka og að kröfum sé beint til verkkaupa innan fjögurra mánaða frá því að þær gjaldféllu.

Ákvæði 88. gr. a gildir aðeins ef um verksamning er að ræða að undangengnu útboði samkvæmt lögum um opinber innkaup. Þessar leiðbeiningar eru byggðar upp eins og tékklisti sem skiptist í aðgerðir sem aðalverktaki og opinber aðili *geta, eiga og verða að* framkvæma í þeim tilgangi að tryggja að keðjuábyrgð aðalverktaka sé framfylgt.

Aðgerðirnar sem verður að framfylgja byggjast á kröfum laga og þess vegna er þar um lágmarksskilyrði að ræða. Aðrar tillögur miða að því hvað hægt sé að gera til viðbótar lagakröfum til að styrkja baráttu gegn félagslegum undirboðum og brotum á vinnumarkaði. Að lokum eru tillögur um skilyrði sem kaupandi verks getur sett í verksamning ef hann metur meiri líkur á því en ella að brotið verði á réttindum launafólks.

---

¹ Eftirtaldir aðilar komu að gerð þessara leiðbeininga: ASÍ, félagsmálaráðuneytið, Framkvæmdasýsla ríkisins, Reykjavíkurborg, Ríkiskaup, Samband íslenskra sveitarfélaga, Samtök iðnaðarins, Vinnueftirlitið og Vinnumálastofnun.

1. Hvað eru félagsleg undirboð og hvers vegna er þörf á að koma í veg fyrir þau?

Félagsleg undirboð (e. social dumping) felast í því að brotið er á vinnuafli varðandi starfskjör, hollustuhætti og öryggi, þ.m.t. reglur um vinnutíma eða að lágmarkskröfur um húsnæði eru ekki virtar af atvinnurekendum. Enn fremur eiga slík brot sér stað þegar erlendu vinnuafli er boðið upp á laun og önnur kjör sem eru undir þeim lágmarksviðmiðum sem innlendu vinnuafli býðst, eða eru ekki í samræmi við almenna kjarasamninga.

Opinberir aðilar á vegum ríkis og sveitarfélaga, sem stunda rekstur fyrir almannafé, bera sérstaka ábyrgð á því að stuðla að ábyrgum vinnumarkaði á Íslandi og sporna við félagslegum undirboðum. Laun og önnur starfskjör eru fyrst og fremst á ábyrgð aðalverktaka en opinberir aðilar sem kaupendur hafa stóru hlutverki að gegna með því að útbúa útboðsgögn og samninga þannig að aðalverktaka sé gerð grein fyrir keðjuábyrgð skv. 88. gr. a.

Félagsleg undirboð hafa alvarlegar félagslegar og efnahagslegar afleiðingar, sem hafa ekki eingöngu áhrif á þá sem brotin beinast gegn. Því algengari sem félagsleg undirboð eru í tiltekinni atvinnugrein, þeim mun erfiðara er að tryggja kjör launafólks almennt. Þar með getur árangri af áratuga kjarabaráttu verið ógnað.

Opinberir aðilar verða að vinna gegn félagslegum undirboðum.

Það er hægt með því að sýna gott fordæmi og festa í sessi ábyrgð gagnvart starfsfólki til að tryggja því mannsæmandi launa- og starfskjör í samræmi við lög og samninga.

Þegar óheiðarlegir aðilar verða hlutskarpastir í opinberum útboðum vegna undirboðs, sem á rót að rekja til brota á kjarasamningum og lögum um starfskjör, þá raskar það samkeppni og er brot gegn jafnræði fyrirtækja. Ábyrgir bjóðendur og seljendur geta þannig orðið undir í samkeppninni og misst af viðskiptatækifærum. Einnig geta verið tengsl á milli félagslegra undirboða og annarrar brotastarfsemi. Þá getur það haft áhrif á orðspor opinberra aðila sem kaupanda í opinberum innkaupum ef gengið er til samninga við verktaka sem uppfylla ekki skilyrði laga eða kjarasamninga.

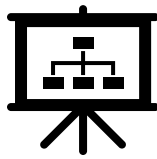
2. Hvað er keðjuábyrgð?

Með keðjuábyrgð er átt við það að eitt fyrirtæki, aðalverktakinn, getur orðið ábyrgt fyrir launagreiðslum annars fyrirtækis, þ.e. undirverktaka, þeirra undirverktökum eða starfsmannaleigu og öðrum greiðslum sem tengjast því að hafa starfsmann sem kemur að framkvæmd samnings, hvort sem það er samkvæmt almennum ráðningarsamningi eða verktakasamningi.

Markmið nýs ákvæðis 88 gr. a í lögum um opinber innkaup er að tryggja að starfsfólk fái laun og réttindi samkvæmt gildandi kjarasamningum og lögum.

Þá er ákvæðið mikilvægur hvati fyrir opinbera aðila og aðalverktaka til að velja sér ábyrga samningsaðila og semja ekki við fyrirtæki sem greiða ekki starfsfólki sínu laun í samræmi við kjarasamninga og lög. Einnig virkar ákvæðið fyrirbyggjandi að því leyti að aðalverki, sem vanrækir skyldur sínar um launagreiðslur til undirverktaka, á það á hættu að opinber aðili sem kaupandi greiði slíkar greiðslur beint til undirverktaka.

Nokkrir opinberir aðilar á vegum ríkis og sveitarfélaga eru þegar búnir að taka inn í útboðsgögn sín ákvæði um keðjuábyrgð verktaka sem sýnir mikilvægi og nauðsyn hennar.

3. Hvernig getur aðalverktaki uppfyllt skyldur sínar samkvæmt lögum?²

Samkvæmt nýrri 88 gr. a í lögum um opinber innkaup skal aðalverktaki tryggja og bera ábyrgð á að allt starfsfólk, hvort sem um ræðir starfsfólk hans, undirverktaka eða starfsmannaleigna, fái laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi í samræmi við gildandi kjarasamninga og lög.

Lagaákvæðið leggur ríka skyldu á aðalverktaka. Til að uppfylla þessa lagaskyldu er mikilvægt að aðalverktaki þekki undirverktaka sína þannig að hann geti gert grein fyrir því hvaða starfsmenn tilheyri hvaða verktaka eða starfsmannaleigu.

Þetta þýðir að aðalverktaka er *skylt* að hafa einhvers konar ferli og starfsaðferðir sem miða að því að geta haft eftirlit með kjörum allra starfsmanna á þann hátt að þeim séu tryggð laun og öll almenn réttindi launafólks í samræmi við gildandi kjarasamninga og lög hverju sinni.

Hvernig slík ferli og starfsaðferðir eru byggð upp getur verið mismunandi. Hér getur aðalverktaki sjálfur metið hvort þörf sé á ströngu kerfi með nákvæmu eftirliti eða hvort nóg sé að hafa lágmarksreglur og eftirlit. Þekki aðalverktaki undirverktaka og hafi vissu fyrir því að viðkomandi sé ábyrgur aðili í traustum rekstri, sem ber hag starfsfólks síns fyrir brjósti, er ekki jafn mikil þörf á ströngum reglum og miklu eftirliti.

Til þess að uppfylla skyldur sínar samkvæmt lögum ætti aðalverktaki að tiltaka í samningum sínum við starfsmenn, undirverktaka eða starfsmannaleigur að allir starfsmenn skuli fá laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi samkvæmt gildandi kjarasamningum og lögum. Þá ætti aðalverktaki að tiltaka í samningum sínum við nefnda aðila að eftirlit muni verða haft með því að farið sé eftir þessum samningsákvæðum. Slík ákvæði ættu að vera í öllum samningum í samningskeðjunni.

Aðalverktaki ætti að gefa undirverktaka ákveðinn frest til þess að afla þeirra gagna sem talin eru nauðsynleg til þess að aðalverktaki geti lagt mat á það hvort að starfsmenn fái laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi í samræmi við gildandi kjarasamninga og lög.

Skrifleg kerfi og starfsaðferðir ættu að veita aðalverktaka heimild til þess að hafa eftirlit á verkstað og vinnusvæði í þeim tilgangi að fylgja eftir ábyrgð sinni samkvæmt lögum.

---

² 2 þessi kafli tekur mið af leiðbeiningum samtaka verktaka í Noregi, BNL (Byggenæringens Landsforening) <https://www.bnl.no/arbeidsforhold/hms/veileder-mot-sosial-dumping>

Dæmi um slík samningsákvæði:

1. Undirvertaki skal tryggja að allt starfsfólk hans, sem og allt starfsfólk samningsaðila hans niður á við í samningskeðjunni sem koma að framkvæmd samnings, fái laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi í samræmi við gildandi kjarasamninga og lög.
2. Undirvertaki skal uppfylla skyldur sínar sem notendafyrirtæki skv. lögum um starfsmannaleigur ef þjónusta slíkra fyrirtækja er notuð og ábyrgist að starfsmenn á vegum starfsmannaleigna njóti réttinda skv. íslenskum lögum og kjarasamningum.
3. Aðalvertaki hefur rétt á því að hafa eftirlit með því að þessu ákvæði sé framfylgt. Aðalvertaka er heimilt á samningstíma að fara á starfsstöð undirvertaka í samráði við viðeigandi stéttarfélag og Vinnuálastofnun til þess að framkvæma það eftirlit.
4. Undirvertaka er skylt að afhenda aðalvertaka upplýsingar um laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi starfsmanna hans og starfsmannaleigna ef aðalvertaki þess óskar. Sama á við um alla starfsmenn hans samningsaðila niður á við í samningskeðjunni.
5. Upplýsingarnar geta verið ráðningarsamningar, launaseðlar og tímalistar. Upplýsingarnar skulu vera þess eðlis að hægt sé að rekja hvaða starfsmenn þær eiga við. Upplýsingarnar skal fara með sem trúnaðarmál.
6. Aðalvertaki áskilur sér rétt til að halda eftir samningsgreiðslum til að greiða vangoldnar launagreiðslur eða samningsgreiðslur beint til starfsmanna undirvertaka eða starfsmannaleigu verði vanefndir gagnvart þeim.

Það er mikilvægt að ábendingar til aðalvertaka frá starfsmönnum eða öðrum um möguleg brot á vinnulöggjöf séu meðhöndluð í trúnaði og tekin alvarlega. Slík mál þurfa að fara í ákveðinn farveg t.d. að aðalvertaki kalli eftir ráðningarsamningum, tímalistum eða launaseðlum frá undirvertaka.

Komist aðalvertaki að því að undirvertaki hafi brotið gegn vinnulöggjöf þarf að gera undirvertaka mögulegt að bæta fyrir brot sitt. Þá geta aðstæður gefið tilefni til þess að tilkynna skuli Vinnuálastofnun eða Vinnueftirlitinu um brot.

Kalli opinber aðili eftir sjálfsmati getur aðalvertaki nýtt það í samskiptum við sína undirvertaka. Dæmi um sjálfsmat er í viðauka 1 ásamt leiðbeiningum.

Nýti undirvertaki sér þjónustu starfsmannaleigu við framkvæmd verks getur aðalvertaki kannað hvort viðkomandi starfsmannaleiga sé skráð í samræmi við lög. Vinnuálastofnun birtir á vefsíðu sinni yfirlit yfir skráðar starfsmannaleigur sem starfa á innlendum vinnumarkaði. Enn fremur á starfsmannaleiga að framvísa staðfestingu á skráningu til notendafyrirtækis og

á undirverktaki því að geta framvísað henni krefjist aðalverktaki þess, enda er notendafyrirtæki í öllum tilvikum *skylt* að óska eftir slíkri staðfestingu.

Hvað varðar upplýsingaöflun aðalverktaka er vísað til 3. töluliðs 9. gr. persónuverndarlaga sem mælir fyrir um að vinnsla persónuupplýsinga sé heimil sé hún nauðsynleg til að fullnægja lagaskyldu sem hvílir á ábyrgðaraðila. Samkvæmt 1. mgr. 88. gr. a laga um opinber innkaup er aðalverktaka skylt að tryggja og bera ábyrgð á að allir starfsmenn hvort sem um ræðir starfsmenn hans, undirverktaka eða starfsmannaleiga, fái laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi í samræmi við gildandi kjarasamninga og lög hverju sinni. Til að uppfylla þá skyldu gæti verið nauðsynlegt fyrir aðalverktaka að safna ákveðnum persónuupplýsingum, svo sem launaseðlum og öðru.

4. Hvernig geta opinberir aðilar stuðlað að ábyrgum vinnumarkaði á Íslandi?³

Opinberir aðilar á vegum ríkis og sveitarfélaga, sem stunda rekstur fyrir almannafé, bera sérstaka ábyrgð á því að stuðla að ábyrgum vinnumarkaði á Íslandi og sporna við félagslegum undirboðum.

Það er á ábyrgð stjórnenda hjá opinberum aðilum að leitast við að koma í veg fyrir félagsleg undirboð við framkvæmd opinberra samninga. Mælt er með að skilmálar um laun og starfskjör séu settir fram í handbókum og gátlistum opinberra aðila.

Starfsmaður sem ber ábyrgð á að fylgja eftir skilmálum um laun og starfskjör gæti t.d. verið innkaupastjóri, samningsstjóri, verkefnastjóri eða starfsmaður sem ber ábyrgð á fasteignausmjón eða byggingareftirliti.

Ákvæði um keðjuábyrgð skyldar fyrst og fremst *aðalverktaka* að tryggja og bera ábyrgð á að allir starfsmenn, hvort sem um ræðir starfsmenn hans, undirverktaka eða starfsmannaleiga, fái laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi í samræmi gildandi kjarasamninga og lög.

Opinberir aðilar sem kaupendur hafa engu að síður mikilvægu hlutverki að gegna með því að útbúa útboðsgögn og samninga þannig að aðalverktaka sé gerð grein fyrir keðjuábyrgð samkvæmt lögum um opinber innkaup. Um þetta er fjallað í kafla 4.1.

Þá er opinberum aðila sem kaupanda heimilt, að uppfylltum ákveðnum skilyrðum, að greiða vangoldnar verktakagreiðslur til undirverktaka og annarra starfsmanna, sem svara til launatengdra greiðslna, á kostnað aðalverktaka standi hann ekki í skilum með greiðslur.

Opinberir aðilar eiga að leggja ríka áhersla á að fylgja því eftir á samningstíma að skilmálar sem lúta að launum og öðrum starfskjörum séu virtir. Sumir opinberir aðilar hafa ágætt kerfi til þess og hafa komið sér upp árangursríkum aðferðum og skjölum í þessum tilgangi. Til dæmis geta opinberir aðilar krafist þess að verktakar skili svokölluðu sjálfsmati og geta á grundvelli þess framkvæmt áhættumat. Þá getur verið nauðsynlegt að sinna eftirliti á verkstað og krefjast úrbóta. Í kafla 4.2. er fjallað um þessi atriði.

---

³ Þessi kafli tekur mið af leiðbeiningum sem gefnar voru út af norsku innkaupastofnuninni Difi, https://www.anskaffelser.no/sites/anskaffelser2/files/pay_and_working_conditions_in_public_contracts_-_best_practice_guidance.pdf

4.1 Útboð og samningsgerð

Opinberum aðilum á vegum ríkis og sveitarfélaga sem hyggjast gera verksamning ber *skylda* til að tilkynna í útboðsauglýsingu eða útboðsskilmálum:

- Að samningur muni innihalda skilyrði varðandi laun og starfskjör, skráningu og viðurlög í samræmi við lög og kjarasamninga. Mælt er með því að vakin sé athygli á þessu í sérstökum kafla varðandi samningskilyrði í útboðsauglýsingu á TED/utbodsvefur.is
- Að verktaki upplýsi hvaða hluta samnings hann hyggst láta þriðja aðila framkvæma sem undirverktaka og skulu þær upplýsingar liggja fyrir áður en samningur er undirritaður, sbr. 88. gr laga um opinber innkaup.

Ef opinber aðili hyggst nota sjálfsmat (sjá viðauka 1 um sjálfsmat) er rétt að tilkynna um það strax í útboðsauglýsingu eða útboðsskilmálum.

Skyld er að krefjast þess í útboðsgögnum að bjóðandi upplýsi hvaða hluta samnings hann hyggst láta þriðja aðila framkvæma sem undirverktaka og skulu þær upplýsingar liggja fyrir áður en samningur er undirritaður.

Verktaki skal upplýsa verkkaupa um hvaða undirverktaka hann hyggst semja við og leita samþykkis verkkaupa áður en undirverktaki hefur störf. Opinberum aðila sem kaupanda er jafnframt heimilt að krefjast þess að verktaki leggi fram hæfisyfirlýsingu fyrir undirverktaka sbr. 73. gr. laga um opinber innkaup. Ef útilokunarástæður skv. 68. gr. eiga við undirverktaka skal opinber aðili eftir atvikum krefjast þess að nýr undirverktaki komi í hans stað.

Þá ber opinberum aðilum á vegum ríkis og sveitarfélaga sem hyggjast gera verksamning *skylda* til að setja skilyrði í samning um að starfsmenn sem vinna samkvæmt samningnum skuli hafa laun og önnur starfskjör í samræmi við lög og reglugerðir og viðeigandi kjarasamninga.

Einnig ber að setja skilyrði um að aðalverktaki og undirverktakar skuli samkvæmt beiðni veita upplýsingar um hvernig framangreindum lögum og samningum er framfylgt. Við samningsgerð þarf að setja fram viðeigandi skilmála og viðurlagaákvæði til að tryggja að hægt verði að framfylgja kröfum um laun og önnur starfskjör.

OPINBER KAUPANDI VERÐUR AÐ SETJA EFTIRFARANDI SKILMÁLA Í SAMNINGA:

- Að verktaki og undirverktakar hans ábyrgist að fylgja lögum um launa- og starfskjör.
- Að verktaki og undirverktakar hans skuli skrá hvernig þeir framfylgja lögum og kjarasamningum og geti sýnt fram á það þegar óskað er eftir upplýsingum.
- Um viðurlög sem munu eiga við ef verktaki og undirverktakar hans brjóta í bága við lög og skilmála samningsins. Viðurlögin verða að vera þannig að þau dugi sem eindregin hvatning fyrir verktakann og undirvertaka hans til að uppfylla skilyrði samnings.

Dæmi um slíkt samningsákvæði í útboðsskilmálum Ríkiskaupa:*Starfskjör*

Seljandi skal tryggja og bera ábyrgð á að allir starfsmenn hans, undirverktaka/starfsmannaleigna sem koma að framkvæmd samnings fá laun, starfskjör, sjúkra- og slysatryggingar og önnur réttindi, í samræmi við samninginn, gildandi kjarasamninga og lög hverju sinni. Ofangreint skal eiga við óháð lengd starfstíma starfsmanns. Seljandi skal uppfylla skyldur sínar sem notendafyrirtæki skv. lögum um starfsmannaleigur ef þjónusta slíkra fyrirtækja er notuð og ábyrgist gagnvart kaupanda, að starfsmenn á vegum starfsmannaleigna njóti réttinda skv. íslenskum lögum og kjarasamningum.

Hvenær sem er á samningstíma skal seljandi geta sýnt viðkomandi stéttarfélagi, Vinnueftirliti og/eða Vinnumálastofnun fram á að öll réttindi og skyldur skv. ofangreindu séu uppfyllt. Seljandi skal framvísa gögnum sem sýna viðkomandi stéttarfélagi og/eða Vinnumálastofnun fram á að ofangreind réttindi og skyldur séu uppfyllt innan 10 virkra daga frá þeim degi sem gagna er óskað.

Séu gögn ekki afhent innan þess tíma eða seljandi getur ekki sýnt fram á að ofangreind réttindi eða skyldur séu uppfylltar að mati kaupanda, er kaupanda heimilt að innheimta dagsektir úr hendi seljanda að fjárhæð allt að kr. _____ án vsk á dag, fyrir hvern starfsmann sem réttindi eru brotin á, eða fyrir hvern dag sem gögn eru ekki afhent innan tilgreinds tímafrests. Dagsektir skulu greiddast þar til bætt hefur verið úr.

Kaupandi áskilur sér jafnframt rétt til að halda eftir samningsgreiðslum til að greiða vangoldnar launagreiðslur eða samningsgreiðslur beint til starfsmanna undirverktaka/starfsmannaleigna á kostnað seljanda, verði vanefndir gagnvart þeim. Kaupanda er heimilt á samningstíma að fara á starfsstöð seljanda/undirverktaka í samráði við viðeigandi stéttarfélag og Vinnumálastofnun og fá upplýsingar um starfsmenn og launagreiðslur til þeirra. Seljandi skal gera undirverktaka grein fyrir þessari samningsskyldu.

Kaupanda er heimilt vegna dagsekta eða vangoldinna launa að halda eftir greiðslum eða ganga á verktryggingu sé um hana að ræða og áskilur sér rétt til að ráðstafa greiðslum til þolanda/starfsmanns í samráði við viðkomandi stéttarfélag eftir því sem við á.

Beiting þessara vanefndaúrræða hefur ekki áhrif á gildi ábyrgðar/verktryggingar geri skilmálar samnings kröfu um slíka tryggingu.

OPINBER KAUPANDI ÆTTI AÐ SETJA SKILMÁLA Í SAMNINGA:

- Um að verktaki skuli senda kaupandanum undirritað sjálfsmat varðandi launa- og starfskjör í síðasta lagi innan mánaðar eftir að samningur er undirritaður.

OPINBER KAUPANDI GETUR AÐ AUKI SETT Í SAMNINGA:

- Viðurlagaákvæði sem verður beitt ef verktaki sendir ekki umbeðin gögn innan hæfilegs tíma.
- Ákvæði um að allir starfsmenn skuli bera á sér sýnileg starfsmannaskírteini þar sem lög kveða á um slíkt.
- Skilmála um að enginn undirverktaki megi koma að framkvæmd samnings nema með samþykki kaupandans.

4.2 Á samningstíma

4.2.1 Sjálfsmat

Mælt er með því að opinberir aðilar krefjist þess að verktakar framkvæmi sjálfsmat innan tiltekins frests sem fram kemur í samningi. Æskilegt er að slíkt sjálfsmat fari fram innan mánaðar frá því að samningur er undirritaður. Dæmi um sjálfsmat er í viðauka 1, en opinber aðili getur líka útbúið eigið matsblað.

Til að tryggja varnaðaráhrif er rétt að tilkynna um þetta skilyrði strax í útboðstilkynningu. Þetta gerir þá kröfu til opinbera aðilans að hann noti þau svör sem verktaki veitir til að meta áhættuþætti í viðræðum við verktakann um samning. Dæmi um hvernig eigi að lesa úr svörum er í viðauka 1.

Að öðrum kosti er hætt á að sjálfsmatið verði talið óþarfi og tímasóun. Mikilvægt er að skipuleggja hvernig upplýsingar verða notaðar og gera ráð fyrir nauðsynlegum úrræðum til að hægt verði að framfylgja þessu starfi. Svör verktaka eru mikilvægar upplýsingar við áhættumat. Að taka við og meta svör í sjálfsmati er einnig nauðsynlegur liður í því að viðhafa fullnægjandi eftirlit.

Að auki, er hægt að framfylgja lágmarks eftirliti með því að sannreyna að upplýsingar í sjálfsmati séu réttar. Frekari upplýsingar um áhættumat og nauðsynlegt eftirlit eru í eftirfarandi umfjöllun um áhættumat.

OPINBER AÐILI ÆTTI AÐ:

- Setja fram skilmála í samningi um að verktaki verði að ljúka sjálfsmati varðandi laun og önnur starfskjör (mælt með að frestur til að ljúka mati sé innan mánaðar frá undirritun samnings).
- Nota svör frá verktaka sem grunnupplýsingar við áhættumat.

OPINBER AÐILI GETUR:

- Sett viðurlagaákvæði í samning sem kemur til framkvæmda ef verktaki afhendir ekki sjálfsmatið innan frests samkvæmt skilmálum samnings.

Dæmi um sjálfsmat verktaka fylgir með í viðauka 1, sem og leiðbeiningar um hvernig lesa eigi úr svörum.

4.2.2 Áhættumat

Áhættumat felur í sér að þeir sem eru ábyrgir fyrir samningi, t.d. framkvæmdastjóri, deildarstjóri, verkefnisstjóri og aðrir starfsmenn opinbers aðila fara með skipulögðum hætti yfir áhættuþætti í samningi.

Opinber aðili getur gert áhættumat við undirritun samnings til að ákvarða hvaða þættir í samningi þurfa nánari eftirlits við. Áhættumat má einnig gera reglulega á samningstímanum.

Það er matsatriði hvað felst í viðeigandi eftirliti.

Til dæmis er ekki endilega sama þörf á eftirliti þegar nýir samningar eru undirritaðir við verktaka sem opinber aðili hefur átt samstarf við áður og hefur staðreynt að séu ábyrg fyrirtæki. Þegar samið er við nýja verktaka getur verið þörf á nákvæmara eftirliti, jafnvel þótt fyrirtækið sé ekki nýtt á markaði.

Niðurstaða áhættumats gefur til kynna hvort þörf sé á því að hafa strangara eftirlit.

Sjálfsmat og áhættumat í framhaldi af því getur í mörgum tilvikum sýnt fram á að ákvæði samnings séu uppfyllt. Þetta á sérstaklega við:

- Samninga þar sem lítil hætta er á félagslegum undirboðum.
- Þar sem fyrir liggur góð reynsla af verktaka og undirverktökum hans.
- Þegar svör við sjálfsmati eru skilmerkileg og sannfærandi.

Mikilvægt er að forgangsraða þannig að vel sé fylgst með samningum þar sem áhætta er talin meiri. Jafnvel þegar áhætta er talin lítil geta brot gegn skyldum um laun og starfskjör samt sem áður átt sér stað.

OPINBER AÐILI ÆTTI AÐ:

- Gera áhættumat reglulega, t.d. einu sinni á ári í tengslum við almennt birgjamat.
- Gera nýtt áhættumat ef merki eru um hugsanleg brot (t.d. neikvæð umfjöllun í fjölmiðlum, ákvörðun Vinnumálastofnunar og/eða Vinnueftirlits gefur til kynna að brot eigi sér stað eða breytingar eru gerðar á nafni og kennitölu fyrirtækis, eða verulegar breytingar í eigendahópi). Athugið að ítrekað hefur fjölmiðlaumfjöllun reynst of einhliða og huga þarf að andmælarétti verktaka í áhættumati.
- Hafa í huga að gera óundirbúnar skoðanir af og til samkvæmt þeim útboðsskilmálum sem tilgreindir hafa verið. Þetta gildir jafnvel þótt áhætta reynist vera lítil og eftirliti sé lokið

OPINBER AÐILI GETUR:

- Fylgt eftir áhættumati með ítarlegra eftirliti ef talin er einhver eða mikil hætta á brotum samkvæmt þeim útboðsskilmálum sem tilgreindir hafa verið.

Forgangsraða þarf til að hafa eftirlit með samningum þar sem áhætta er talin mikil á brotum gegn ákvæðum laga og kjarasamninga um launa- og starfskjör.

4.2.3 Rýni á skjölum og skráningu upplýsinga

Eftir að verktaki hefur lokið sjálfsmati ætti opinberi aðilinn að fara yfir upplýsingar hans til þess að kanna hvort þær geti talist áreiðanlegar. Þá getur verið þörf á að kalla eftir frekari upplýsingum, t.d. skriflegri áætlun um öryggi og heilbrigði starfsfólks.

Ef þörf er á því að kanna nánar hvernig launum sé háttað er hægt að leita liðsinnis stéttarfélag. Þá er hægt að nýta sér þann samstarfsvettvang sem nú hefur verið forbundinn með Vinnumálastofnun, Vinnueftirlitinu, ríkisskattstjóra og lögreglunni.⁴

OPINBER AÐILI ÆTTI AÐ:

- Forgangsráða hvað þarf að skoða í ljósi áhættumats.
- Kalla eftir viðeigandi skjölum og viðhafa eftirlit í samræmi við áhættumat.
- Sækja afrit af gildandi kjarasamningum.
- Kynna niðurstöður áhættumats fyrir verktaka skriflega svo að hann fái tækifæri til að gera athugasemdir við niðurstöður og leiðréttá misskilning ef um slíkt er að ræða.
- Veita hæfilegan frest til að bregðast við niðurstöðum og tilgreina hann sérstaklega

Mælt er með því að opinber aðili ákveði hvaða upplýsingar hann þarf frá verktaka byggt á áhættumati og geri áætlun um hvernig brugðist verður við frávikum áður en ráðist er í eftirlit.

4.2.4 Eftirlit á vinnustöð eða verkstað

Mælt er með því að opinberir aðilar hafi ákvæði í samningum við aðalverktaka sem veita þeim heimild til að gera tilkynntar eða fyrirvaralausar vettvangskannanir hjá verktaka eða undirverktökum hans á stað þar sem framkvæmd verks eða þjónusta er veitt.⁵ Framkvæmdin gæti verið breytileg eftir því hvort um er að ræða fyrirvaralaust eða tilkynnt eftirlit. Þegar um tilkynnt eftirlit er að ræða ber að hafa samband við verktaka og láta hann vita í hverju eftirlitið felst. Frestur má vera stuttur, t.d. þrjú til sjö dagar.

Hver sá sem vill veita starfsmannaleiguþjónustu hér á landi, innlendur sem erlendur, skal tilkynna um það til Vinnumálastofnunar eigi síðar en sama dag og starfsemin hefst í fyrsta skipti. Vinnumálastofnun birtir á vefsíðu sinni yfirlit yfir skráðar starfsmannaleigur sem starfa á innlendum vinnumarkaði. Opinber aðili getur því kannað á vef Vinnumálastofnunar hvort að starfsmannaleiga sé skráð í samræmi við lög.

Opinberum aðila, sem notendafyrirtæki, ber einnig að óska eftir skriflegri staðfestingu um að starfsmannaleiga hafi sinnt tilkynningarskyldu sinni um

⁴ <https://www.vinnueftirlit.is/um-vinnueftirlitid/frettir/samkomulag-um-skipulegt-samstarf-gegn-brotastarfsemi-a-vinumarkadi-undirritad>

⁵Almennir staðlaðir skilmálar ríkisins um launa- og starfskjör í verk- og þjónustusamningum innihalda slíkt ákvæði.

skráningu til Vinnumálastofnunar. Sé starfsmannaleiga ekki skráð er skylt að tilkynna það til Vinnumálastofnunar.⁶

Alþýðusambands Íslands (ASÍ) og Samtök atvinnulífsins (SA) hafa látið sig málefni starfsmannaleiga varða. Vísast þar til samkomulags þessara aðila um eftirlit með launum og starfskjörum starfsfólks starfsmannaleiga, ábyrgð notendafyrirtækja og sérstaka viðurkenningu starfsmannaleigna.⁷

OPINBER AÐILI ÆTTI AÐ:

- Hafa viðeigandi eftirlit með því að skilmálar varðandi launa- og starfskjör séu virtir.
- Tryggja að trúnaðar sé gætt þegar um vinnslu persónuupplýsinga og annarra viðkvæmra upplýsinga er að ræða og sjá til þess að vinnsla sé í samræmi við lög og góða starfshætti.
- Leggja mat á hvort eftirlit ber fremur árangur ef það er fyrirvaralaust eða tilkynnt.
- Forgangsráða hvaða gögn á að skoða á grundvelli áhættumats.
- Fara í eftirlitsferðir til undirverktaka samningsaðila.
- Kynna niðurstöður eftirlits á fundi með verktaka eða senda honum þær skriflega svo að hann fái tækifæri til að koma með athugasemdir, leiðréttu misskilning og/eða andmæla.
- Ef verktaki nýtir sér þjónustu starfsmannaleigu ber opinberum aðila að óska eftir skriflegri staðfestingu um að starfsmannaleiga hafi sinnt tilkynningarskyldu sinni um skráningu til Vinnumálastofnunar. Sé starfsmannaleiga ekki skráð skal tilkynna það til Vinnumálastofnunar.

OPINBER AÐILI GETUR:

- Framkvæmt eftirlit á svæði þar sem þjónusta er veitt, samkvæmt gátlista sem er í samræmi við áhættumat.
- Metið hvort að rétt sé að fara í fyrirvaralaus eftirlitsferð utan venjulegs vinnutíma. Þá eru mögulega meiri líkur á að uppgötva brot.
- Metið hvort rétt sé að ráða hlutlausan þriðja aðila til að framkvæma eftirlit.
- Kannað vinnustaðaskírteini starfsfólks.
- Kannað hvort skrifleg áætlun um öryggi og heilbrigði sé til staðar og hvort aðbúnaður og öryggi starfsmanna sé að öðru leyti í lagi.

4.2.5 Aðgerðir og viðurlög

Aðgerðir og viðurlög verða að vera í réttu hlutfalli við alvarleika brots og hvers eðlis það er.

Komi í ljós að brotið hafi verið gegn laga- og samningsskilmálum um launa- og starfskjör þarf opinberi aðilinn að grípa til aðgerða og skoða möguleg viðurlög.

⁶ Skv. 4. gr. a laga nr. 139/2005, um starfsmannaleigur

⁷ <https://www.asi.is/media/314192/samkomulagasiogsu-um-starfsmannaleigur.pdf>

Hugsanleg viðurlög geta verið í formi á dagsekta, að halda eftir samningsgreiðslu og/eða riftun á samningi.

OPINBER AÐILI VERÐUR AÐ:

- Meta alvarleika brota og beita viðeigandi aðgerðum og viðurlögum.

OPINBER AÐILI ÆTTI AÐ:

- Tilkynna Vinnueftirlitinu um óásættanlegar vinnuaðstæður með tilliti til hollustuhátta og öryggis á vinnustöðum.
- Tilkynna Vinnumálastofnun um vankanta eða misræmi í starfsemi starfsmannaleigna og erlendra þjónustufyrirtækja eða grun þar um.
- Hafa skrifleg samskipti við verktaka og undirverktaka um ætluð brot.
- Viðkomandi aðilar eigi kost á að gera athugasemdir og leiðrétta misskilning ef um slíkt er að ræða.
- Gefa viðkomandi hæfilegan frest til að lagfæra það sem aflaga hefur farið og veita skriflegt svar um úrbætur.
- Meta hvort þörf er á lögfræðiaðstoð ef vafi leikur á um hvaða úrræðum skal beita.

OPINBER AÐILI GETUR:

- Gefið samningsaðila kost á að skila skriflegri skuldbindandi áætlun um lagfæringar á aðstæðum sem getur tekið tíma að koma í rétt horf.

4.3 Skýrslugerð og skilamat

Þegar eftirliti er lokið þarf að skrá niðurstöður.

- Skýrsla um eftirlitið sýnir að opinberi aðilinn hefur sinnt viðeigandi eftirliti á því hvort samningsskilmálar og lög um launa- og starfskjör hafa verið uppfyllt í opinberum samningum. Skýrsla getur verið forsenda fyrir eftirliti í framtíðinni, bæði vegna sama samnings og sem fyrirmynd sem hægt er að nota við eftirfylgni í öðrum samningum.
- Skýrslu má kynna fyrir stjórn/framkvæmdastjórn opinbera aðilans til upplýsingagjafar.
- Skýrslan ætti að innihalda upplýsingar um í hverju eftirlit fólst, hvaða gögn voru skoðuð, niðurstöður eftirlitsaðila, skilyrði sem voru sett og hvaða frestir voru gefnir til úrbóta.
- Bréf, fundargerðir og tölvupóstar um málið ættu, eftir atvikum, að fylgja með skýrslunni.
- Skýrslu ætti að vista í viðeigandi skjalakerfi í tengslum við samninginn.

OPINBER AÐILI VERÐUR:

- Að skrá í hverju eftirlit felst með því að gera skýrslu að því loknu. Vista skal skýrsluna með samningi.

OPINBER AÐILI ÆTTI AÐ:

- Láta öll skrifleg gögn um málið fylgja með skýrslu.
- Senda lokaskýrslu til yfirstjórnar til upplýsingagjafar.
- Nota skýrsluna sem tæki við áhættumat í framtíðinni.
- Nota skýrsluna til að meta úrræði við eftirlit framvegis.
- Meta hvort þörf sé á nýju eftirlitsúrræði með eða án sjálfsmats frá verktaka til að sannreyna að úrbætur hafi verið gerðar og jafnvel kanna önnur atriði en þau sem skoðuð voru við eftirlit.

5. Viðauki 1

5.1 Sjálfsmat verktaka

Kröfur um starfskjör og kjarasamninga er í ákvæði [ákvæði ____] í samningnum. Þetta sjálfsmat er hluti af samningsstjórnun og skal senda kaupanda innan mánaðar frá upphafi samningstíma, eða samkvæmt kröfum sem koma fram í útboðsskilmálum. Öllum spurningum ber að svara um ráðna starfsmenn eða starfsmenn í öðru samningssambandi sem eru beinir þátttakendur eða ættu samkvæmt verkáætlun að inna af hendi vinnu sem fellur undir þennan tiltekna samning. Ef aðalverktaki notar undirverktaka skulu þeir fylla út eyðublað og skila því til aðalverktaka sem kemur upplýsingunum til verkkaupa.

Verktaki

Kt. fyrirtækis:

Land sem fyrirtæki er skráð í:

Samningsnúmer:

Samningsnafn:

Samningstími:

Svarist fyrir DAGS:

.....
Nafn, framkvæmdastjóri

.....
Staður/Dags.

I. Upplýsingar um fyrirtæki	
Vinsamlegast svarið eftirfarandi spurningum ítarlega:	
a. Hefur fyrirtækið skipt um nafn eða kennitölu á sl. 2–3 árum? Ef svo er, skilið inn upplýsingum og skýringum.	
b. Hefur fyrirtækið skipt um endurskoðanda undanfarin tvö ár? Vinsamlegast tiltakið fyrri endurskoðanda og hinn nýja ásamt með skýringu.	
c. Að því marki sem því var ekki skilað með tilboði tiltakið upplýsingar um eignarhald fyrirtækis, skipulag, veltu, og stofndagsetningu. Ef til er vefsíða með þessum upplýsingum setjið URL.	
d. Á hvaða ÍSAT atvinnugreinaflokkun er fyrirtækið skráð?	

II. Upplýsingar um vinnu sem fellur undir samning	
Vinsamlegast svarið eftirfarandi spurningum ítarlega:	
a. Hvað eru starfsmenn margir? Hvert er hlutfall erlendra starfsmanna?	
b. Er notast við starfsmannaleigu? Hvaða? Er hún vottuð skv. samkomulagi ASÍ og SA?	
c. Er hún skráð hjá Vinnuálastofnun?	
d. Á hvaða fagsviðum starfa eigin starfsmenn? Á hvaða fagsviðum starfa starfsmenn starfsmannaleigu?	
e. Er notast við erlent þjónustufyrirtæki? Er fyrirtækið og starfsmenn þess skráð hjá Vinnuálastofnun?	
f. Er notast við eigin starfsmenn í samningi? Skilgreinið þá hluta samnings sem falla undir þá vinnu. Hvernig á að	

tryggja kjarasamningsbundin laun á samningstíma?	
g. Undir hvaða kjarasamninga fellur vinnan skv. lið d. Vinsamlegast setjið inn hlekk.	
h. Eru einhver sérákvæði um vinnutíma eða yfirvinnutíma umfram það sem kemur fram í kjarasamningi í starfssamningum starfsmanna?	
i. Borgar fyrirtækið fyrir mat eða gistingu?	
j. Eru starfsmenn með einn eða fleiri trúnaðarmann? Ef svo er tiltakið tengiliðaupplýsingar viðkomandi.	
k. Eru starfsmenn með einn eða fleiri öryggisfulltrúa? Ef svo er tiltakið tengiliðaupplýsingar viðkomandi.	
l. Ef starfsmenn eru á bilinu 10–49, hver er þá öryggistrúnaðarmaður og öryggisvörður?	
m. Ef starfsmenn eru 50 eða fleiri, hverjir skipa þá öryggisnefnd?	

III. Laun og vinnuaðstæður	
Vinsamlegast svarið eftirfarandi spurningum ítarlega:	
a. Eru samningskröfurnar um laun og vinnuskilyrði innifalin í samningum þínum við undirverktaka? Gefið dæmi um þau samningsákvæði í gildandi samningum við undirverktaka.	
b. Tiltakið þá undirverktaka og starfsmannaleigur sem framkvæma eða ætla að framkvæma vinnu skv. þessum samningi. Skráin skal innihalda nafn, kennitölu og sé viðkomandi ekki íslenskur aðili, þjóðerni, VSK og/eða fyrirtækjanúmer í heimaríki.	
c. Hvernig fylgist þú með launum og vinnuskilyrðum hjá hverjum og einum undirverktaka og starfsmannaleigu?	

Hvernig fylgist þú með að launakjör eigi við um fagsvið?	
d. Hvernig tryggir þú að eigið starfsfólk sem vinnur skv. þessum samningi fá laun og vinnuskilyrði í samræmi við samningsskilmála? Lýsið kerfum og ferlum til að framfylgja kjarasamningum og lögum.	

IV. Eftirlitsaðilar: Vinnumálastofnun, Vinnueftirlit eða sambærilegir aðilar	
Vinsamlegast svarið eftirfarandi spurningum ítarlega:	
a. Hafa eftirlitsaðilar haft afskipti af fyrirtæki undanfarin tvö ár? Ef svo er tilgreinið á hvaða grundvelli og tilgreinið tilefnið. Í svari skal tilgreina hvort rekstur félagsins hafi sætt tímabundinni stöðvun, dagsektum eða stjórnvaldssekt á síðastliðnum tveimur árum.	
b. Ef félagið fékk tilmæli eða kröfur um úrbætur undanfarin tvö ár skulu fylgja með ábendingar og upplýsingar um viðbrögð.	
c. Hefur félagið verið ákært eða dæmt vegna brota á vinnulöggjöf eða kjarasamningum, eða hlotið sektargerð eða sætt álagningu dagsekta eða stjórnvaldssekta hjá hinu opinbera? Tilkynnt til stéttarfélags vegna krafna um launakjör? Í þessum tilfellum skal skila gögnum sem lýsa málsatvikum og útskýra viðbrögð og niðurstöður.	

5.2 Leiðbeiningar vegna notkunar á sjálfsmati verktaka

Sjálfsmat frá verktaka⁸ til opinbers aðila/verkkaupa er mikilvægur þáttur í eftirfylgni samnings. Mælst er til þess að opinber aðili setji ákvæði í útboðsgögn um að verktaki skili inn sjálfsmati. Opinberum aðila er heimilt að búa sjálfur til eigið sjálfsmatsform. Eyðublaðið hér að framan er til hliðsjónar og má nota sé óskað eftir sjálfsmati verktaka vegna keðjuábyrgðar til að fá upplýsingar til grundvallar matinu og /eða eftirfylgni. Sjálfsmatið inniheldur upplýsingar sem gera opinberum aðila kleift að gera áhættumat á samningum og formið er ætlað til að hjálpa við að afla viðeigandi upplýsinga.

Eyðublaðinu er skipt í fjóra spurningaflokka, sem snúast um upplýsingagjöf vegna ábyrgðar verktaka á starfskjörum.

Flokkur I. Upplýsingar um fyrirtæki.

Fyrsti flokkur upplýsinga lýtur að því hvort að mikilvægar breytingar hafi átt sér stað hjá fyrirtækinu. Þessi lýsing hjálpar til við að ákvarða hvort um séu að ræða möguleg vandamál sem þarf að skoða frekar. Tíðar breytingar á nafni fyrirtækis, endurskoðanda eða verulegar breytingar í stjórnenda- og/eða eigendahópi fyrirtækis geta vakið upp spurningar. Hins vegar geta slíkar breytingar átt sér góðar og gildar skýringar og þá er gott að slíkar skýringar hafi komið fram.

Flokkur II. Upplýsingar um vinnuna sem fellur undir samninginn.

Hér eru spurningar sem tengjast meðal annars erlendu vinnuafli og kjarasamningum. Mikilvægt er að verktakinn hafi nægan fjölda starfsfólks til að framkvæma samninginn. Ef verktakinn hefur það ekki er mikilvægt að skoða nánar hvernig hann ætlar að leysa úr því. Það getur verið ástæða til að kanna hvort verktakinn er mikið til með erlent starfsfólk í sinni þjónustu, að starfsfólk sé ekki með trúnaðarmann á starfsstöð eða að ætlast sé mikillar yfirvinnu af starfsfólki. Gerviverktaka er ekki heimil, þ.e. ekki er hægt að nýta sér verktaka þar sem um ráðningarsamband er að ræða eða það á við samkvæmt venju og eðli máls.⁹

Flokkur III. Laun og vinnuaðstæður.

Í útboðsgögnum á að krefjast þess að upplýsingar um undirverktaka komi fram strax í tilboðum og allar upplýsingar um undirverktaka eiga að liggja fyrir áður en samningur er undirritaður. Allar þær kröfur sem gerðar eru

---

⁸ Formið er að hluta byggt á sjálfsmatsskýrslu norskra yfirvalda birt á vef Difi:

<https://www.anskaffelser.no/verktoy/maler/egenrapportering-om-lonns-og-arbeidsvilkar>

⁹ Skv. 89. gr. laga um opinber innkaup.

til aðalverktaka um starfskjör eiga við um starfsfólk undirverktaka. Koma verður fram hvaða ferli og starfsaðferðir verktaki notar til þess að hafa eftirlit með launum og vinnuskilyrðum. Þeim mun meira sem eftirlitið er gert á reglubundinn og faglegan hátt, eða ef verktaki nýtir eingöngu starfsmannaleigur sem eru viðurkenndar, þeim mun ólíklegra er að tekin sé áhætta. Ef aðalverktaki hefur lagt fram hæfisyfirlýsingu (ESPD) vegna undirverktaka er hægt að fara fram á sannvottun á þeim upplýsingum. Ef útilokunarástæður eiga við um undirverktaka skal kaupandi eftir atvikum krefjast þess að nýr undirverktaki komi í hans stað.

Flokkur IV. Upplýsingar um brot á vinnulöggjöf eða kjarasamningum.

Vinnumálastofnun er bært stjórnvald til eftirlits með starfsmannaleigum og erlendum þjónustufyrirtækjum og fer með heimildir til að kalla eftir gögnum um laun starfsfólks, sem og starfskjör almennt.

Ef viðkomandi verktaki hefur áður gerst

brotlegur við kjarasamninga skal fylgja því eftir og fá um það upplýsingar.

